

[Statsministeren.]

røre om, ville han ikke have bragt sig selv i den situation her i dag at sige, at han godt vidste, at regeringen havde draget det frem her i tinget. Både forleden dag og i dag og ved at følge med i, hvad der skete i FN, kunne det ærede medlem have fået bibragt den viden, at det er bragt frem af den danske udenrigsminister i FN.

Jeg tror, det ærede medlem herefter vil være enig med mig i, at ordene kan, inden for det høje tings forretningsorden, ikke blive hårde nok.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af vandløbsloven.

(Lovforslaget (nr. 53) findes i tillæg A. sp. 1297, fremsættelsen i tidenden sp. 828).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om landvæsensretter.

(Lovforslaget (nr. 54) findes i tillæg A. sp. 1451, fremsættelsen i tidenden sp. 830).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Chr. Thomsen: Da de to foreliggende lovforslag til ændring af loven om landvæsensretter og af vandløbsloven er genfremsættelser, skal jeg ikke holde nogen lang tale i dag. Jeg vil udtale håbet om, at vi denne gang kan nå at færdigbehandle lovforslagene i udvalget og i folketinget. Det må erkendes, at vi trænger til en bedre beskyttelse af vandløbene mod forurening og en mere effektiv kontrol med rensningsanlæggene.

Alle erkender, at begge dele er nødvendige, hvis vi skal holde vandløbene rene trods industrialisering og tættere bebyggelse. At lovens ikrafttrædelsesdato udskydes til den 1. april 1970, har jeg ikke noget at indvende imod. Det vil for det første tage nogen tid at tilrettelægge de nye regler rent admini-

strativt. Mere tungtvejende er nok hensynet til den nye kommunestruktur. Det må være rigtigt, at det bliver de nye, større kommuners administration, der må sætte sig ind i arbejdet med at føre lovens bestemmelser ud i livet.

Jeg tror, jeg kan sige, at efter en meget lang udvalgsbehandling i forrige samling henstår der endnu et stort arbejde i det kommende udvalg for at gøre de to lovforslag færdige, men vi må gøre dem færdige i dette folketingsår. Jeg tror, det er nødvendigt.

Nu skal ingen tro, at fordi man får lovene færdigbehandlet, så er spildevandsproblemet løst. Det vil tage meget lang tid at opbygge de fornødne rensningsanlæg på grund af de meget store investeringer, de kræver. Det kan kun klares over en relativt lang årrække, men jeg vil slutte med at udtale håbet om, at vi bliver færdige i år, for jeg tror, det er nødvendigt, at vi nu får rammerne om det fremtidige arbejde skabt, så man ved, hvad man har at rette sig efter.

Jeg kan på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling i udvalg af de to lovforslag.

Juul-Madsen: Også det konservative folkeparti ser gerne, at de to nævnte lovforslag bliver gennemført i dette folketingsår. Som allerede nævnt, forestår endnu et stort udvalgsarbejde, og dette arbejde vil vi deltage i med det sigte at få lovgivningen gjort færdig.

Der er ikke under det hidtidige udvalgsarbejde fremkommet så forfærdelig meget nyt. Man kunne måske sige, med henblik på de tanker, der for nylig er fremsat vedrørende landvindingsloven, at det kan blive nødvendigt at se særligt på kapitel VI, § 18, i vandløbsloven, der vedrører visse former for reguleringer, som for så vidt på en vis måde kan sidestilles med landvindingsarbejder. Det må også sikres gennem denne lovgivning, at man ikke på nogen måde kan løse lokale spildevandsproblemer ved blot at give sorteper videre til en anden kommune. Det må sikres, at man gennem kendelser og lignende er sådan stillet, at problemerne skal løses set under en helhedssynsvinkel.

Vi vil altså gerne i det konservative folkeparti medvirke til en gennemførelse i dette folketingsår af de to nævnte lovforslag.

Kristen Østergaard: Som allerede nævnt er det tredje gang, forslaget til ændring af vandløbsloven er fremsat i det høje ting, og det er anden gang, lovforslaget kommer til første behandling her i folketinget. Der synes ikke siden sidste første behandling at være opstået nye problemer på de omhandlede områder, og lovforslaget er jo også genfremsat uændret. Jeg skal derfor ikke trætte med at anstille principielle betragtninger over lovforslaget, men kun henvise til, hvad jeg sagde ved lovforslagets første behandling i sidste samling.

Lovforslaget er jo meget teknisk præget, med mange ændringer. Nogle er af mindre væsentlig betydning, men andre af ændringerne har central betydning for det mål, som lovforslaget tilsigter, nemlig at bremse og hindre den tiltagende forurening af vore vandløb.

Lovforslaget var genstand for en ret grundig udvalgsbehandling i sidste samling. Udvalget modtog henvendelser og indvendinger udefra; de blev alle sammen behandlet i udvalget. Et stort antal spørgsmål blev stillet af udvalget selv; de blev også besvaret på en sådan måde, at vi kan sige, at adskillige tvivlsspørgsmål allerede er ryddet af vejen. Det resterende arbejde i udvalget skulle derfor være ret overskueligt, og jeg kan dele de ønsker, der er udtalt om, at vi i dette folketingsår må komme til en færdiggørelse af denne lovgivning. En af de få ændringer, lovforslaget er undergået, siden vi sidst behandlede det, er jo, at ikrafttrædelsestidspunktet er udsat til 1. april 1970. Det vil altså sige, at ikrafttrædelsestidspunktet opfordrer ikke til, at vi behøver at skynde os, men derfor kan vi jo godt gøre det.

Jeg vil med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til videre behandling i udvalget, og denne anbefaling gælder også forslaget til ændring af lov om landvæsensretter.

Amtoft: Som de foregående ordførere allerede har sagt, er de to lovforslag genfremstillinger, og jeg skal af den grund ikke gøre mange bemærkninger her ved første behandling.

Lovforslagene muliggør en langt mere smidig behandling af sager vedrørende kloakering end hidtil. Efter den nugældende lov skal landvæsensretten afgøre, om en kloakledning skal have dimensionen 30 cm eller

35 cm, i hvilken dybde en rørledning skal placeres og meget mere. Efter lovforslaget overlades alle disse afgørelser til kommunerne, medens landvæsensretten kan koncentrere sig om hovedlinjerne, herunder ikke mindst rensningsanlægget. Der skulle således være mulighed for, at sagernes behandling ved landvæsensretterne kan fremskyndes. Fra kommunal side har der med rette været rejst mange klager over det forhold, at kloakeringsarbejderne ikke kunne igangsættes som påregnet på grund af langsommelig behandling i landvæsensretten. Der skulle være en chance for, at disse klager nu kan forstumme.

I forslag til lov om landvæsensretter fastsættes, at landbrugsministeren kan nedsætte særlige landvæsenskommissioner til behandling af alle sager, der vedrører et byudviklingsområde eller et samlet naturligt afstrømningsområde. Ved hjælp af denne bestemmelse skulle ministeren have mulighed for at fremskynde landvæsensretternes behandling af sager i områder med stor aktivitet.

Jeg skal med disse bemærkninger tilsige lovforslagene en velvillig behandling i udvalg. Da lovene først skal træde i kraft den 1. april 1970, skulle der være tid til en grundig udvalgsbehandling.

Morten Lange: Mit partis ordfører i sager vedrørende æer, bække, rendestene og andre sådanne rislende forehavender er desværre forhindret i at være til stede i dag, og jeg skal derfor fremsætte nogle ret få bemærkninger til de fremsatte lovforslag.

Det er mit partis bedømmelse, at forslaget om vandløbslov i al almindelighed er et fremskridt inden for sit område, men en af de ting, vi kommer til at se på, er, om man har afgrænset lovområdet rigtigt. Siden lovforslaget første gang blev fremsat, og siden det sidst var til behandling her i tinget, er der jo i vores højt agtede naboland Sverige sket den udvikling, at man dér har forsøgt at samle det, som dette lovforslag drejer sig om, samt adskillige andre anliggender i et nyt lovforslag om noget, som med et fint ord hedder miljøbeskyttelse, og det forekommer mig at være en særdeles værdifuld tanke, at man samler alle disse anstrengelser i en fælles pulje og først og fremmest da i et fælles lovgivningsområde. Det er ikke ube-

[Morten Lange.]

kendt for det høje ting, at lovgivningen på områdets samtlige felter er særdeles kaotisk og sorterer under 8-10 forskellige ministerier.

Det er det ene punkt, og det er et meget generelt punkt. Jeg tror nok, at det er lidt letsindigt at vente så længe med at sætte dette lovforslag i kraft som til 1970, for jeg tror, at vi, når vi nærmer os 1970, allerede må være i gang med en revision af lovgivningstilrettelæggelsen og nok må finde frem til en mere samlet lovgivning for denne husholdning med naturen.

Det andet punkt, jeg gerne vil fremdrage, er spørgsmålet om lovens effektivitet. Den forudsætter jo nemlig, at der udføres en ganske betydelig mængde anlægsarbejder rundt omkring i kommunerne og af andre tilsvarende instanser. Vi er naturligvis i nogen grad kommet væk fra de såkaldte mekaniske rensningsanlæg som en hovedpost og er gået over til noget, der lyder meget finere, nemlig biologiske rensningsanlæg. Efter min mening er den slags rensningsanlæg langt fra heller tilstrækkelige til at sikre de mål, som vi har sat os, men først og fremmest er der jo den vanskelighed ved hele sagen, at vi kan nok vedtage disse lovforslag, men om lovene virkelig bliver effektive, afhænger jo af, om kommunerne har de fornødne midler, og mit indtryk er, at kommunerne står meget svagt over for de meget betydelige udgifter, det drejer sig om. Jeg synes, der er et tegn i sol og måne på, eller hvor man nu ellers sætter pris på at se tegnene, at sådan en — skal vi sige — energisk og på mange måder veldreven kommune som Gladsaxe løber ind i et meget alvorligt problem med forurening, og så kan man jo sige sig selv, hvordan det går i de kommuner, hvor man har mindre dynamiske borgmestre.

Jeg tror, der er et spørgsmål dér. Det hænger bl. a. sammen med, at de midler, som man havde tænkt sig skulle bruges til sådanne formål, og som socialistisk folkeparti havde håbet var at finde i vores bolig- og byggefond, til dels er blevet borteskamoteret ved regeringens beredvillige indsats. Vi får loven, men hvis der ikke er penge som underlag, ja, så er jeg såmænd bange for, at forureningen ikke bliver så forfærdelig kraftigt nedsat.

Men der er en tredje ting, jeg lige vil nævne, bortset fra denne meget stærke

understregning af, at bevillinger til kommunerne enten i form af direkte bevillinger, af lånetilsagn eller tilsagn om, at de kan optage udenlandske lån til formålet, naturligvis er en hovedsag. Det er, at jeg tror, vi bliver nødt til at indse, at dette meget store område måske i langt højere grad trænger til et selvstændigt administrativt personale. Det skal måske nok snarere ses i sammenhæng med den mere sammenfattende og omfattende lovgivning, som jeg regner med, vi får inden så forfærdelig mange år, men det forekommer mig temmelig oplagt, at en af fejlene ved hele vandløbslovkomplekset og ved lignende komplekser er, at vi i nogen grad har forsømt at udbygge et tilsyn, som virkelig kan kontrollere, at lovene bliver sat i kraft, og at kommunerne bliver i stand til på fornuftig måde at leve op til lovene.

Jeg kan tilsige lovforslagene en velvillig og en hurtig udvalgsbehandling. Vi er kedede af, at det skal tage så lang tid, før de træder i kraft. Vi vil gerne have en række forbedringer, men som sagt, vi håber meget, at disse love snarest får gyldighed, og jeg kan som sagt tilsige mit partis aktive og velvillige medvirken.

Kjær Rasmussen: Jeg skal bestræbe mig for at komme med et indlæg, der ikke frister landbrugsministeren til i sit svar at træde uden for forretningsordenens rammer.

De lovforslag, vi her behandler, har jo i høj grad med planlægning at gøre. Vi skal nok passe på ikke at komme til at anskue problemerne i for snævert afgrænsede områder. Københavns tilstedeværelse på Sjælland indvirker f. eks. på hele det sjællandske vandforsyningsproblem. Det er klart, at man derfor bør støtte sig til en helhedsopfattelse, så afgørende beslutninger ikke træffes i små lokale enheder. Nu har vi ved tidligere lejlighed sagt en hel del om lovforslagene her, og jeg skal derfor gøre det så temmelig kort.

Jeg talte før om at støtte sig til en helhedsopfattelse. På samme måde må man også anskue problemet afledning af spildevand ikke ud fra en tilfældig administrativ inddeling. F. eks. bør man formentlig have et Øresunds lokalråd for Øresund nord for København, et for hele Køge Bugt-området, et for Roskilde Fjord osv. I øvrigt må det bemærkes, at fordi man har sådanne hoved-

[Kjær Rasmussen.]

inddelinger, udelukker det ikke, at underudvalg kan oprettes for hvert kloaksystem med hovedkloak og rensningsanlæg. Vort nuværende system er jo i første række et retssystem. Vi mener, at disse råd må kunne være med i planlægningen af udviklingen i kontakt med øvrige planlægningsmyndigheder. Et vand- og kloakdirektorat under ministeriet vil kunne øve tilsyn med de lokale råd og samtidig være første klageinstans for eventuelt utilfredse grundejere. Naturligvis giver § 7 i forslag til lov om ændring af lov om landvæsensretter visse muligheder i den retning, men paragraffen giver ingen reelle muligheder for planlægning.

Jeg bemærker, at formanden for landvæsenskommissionen selv kan udpege de to kommissærer, han vil samarbejde med i de enkelte sager. Det er da vist et farligt princip, man her introducerer. Han vil jo få alle muligheder for at vælge sådanne, som ikke siger ham for meget imod. Mon ikke reglen burde være den, at man enten lod medlemskabet gå på skift eller også anvendte lodtrækning? I øvrigt har amtmanden jo tidligere været inde i billedet. Det var måske en tredje mulighed.

Jeg ser, at landvæsenskommissionsformænd kan indkassere gebyrer for udskrift af kendelser. Må jeg ikke spørge ministeren, hvis han ved det: hvor stort et beløb drejer det sig egentlig om, og hvem er det egentlig, som laver dette arbejde? Man kunne måske have en fornemmelse af, at det laves af kontorfolk i arbejdstiden, og er det tilfældet, så forekommer det i hvert tilfælde ikke særlig rimeligt, at formanden indkasserer et gebyr blot for en underskrift.

I øvrigt må jeg sige, at vi gerne havde set vandindvinding og spildevandsafledning under samme ministerium. Vi anser disse problemer for at være meget nøje sammenhængende, og efter vor opfattelse burde de høre under det samme ministerium. I øvrigt vil vi afvente udvalgsbehandlingen. Måske måtte jeg lige bede udvalget overveje nøje, om en eventuel afskaffelse af landvæsenskommissionerne var mulig. Vi vil altså afvente udvalgsarbejdet og i øvrigt forbeholde os ret til eventuelt at komme med ændringsforslag, hvis vi mener det fornødent.

Hanne Reintoft: Ved første behandling af dette lovforslag i sidste folketingssamling fremhævede jeg bl. a., at man burde samle lovgivningen om vandforsyning, udledning af spildevand samt forskellige andre planlægningsopgaver under ét ministerium og søge at forbedre planlægningen ved at sørge for større samlede regioner, end kommunerne kan udgøre; de har jo også erkendt, at de ikke kan løse opgaven. Jeg vil gentage dette og samtidig min påtale af den tilsyneladende uvilje, der er mod at investere det fornødne i denne lovgivnings effektive gennemførelse, fordi forureningsproblemerne såvel i vand som i luft og fødevarer måske er et af et moderne samfunds allerstørste problemer og et af de problemer, der kan føre os ud i meget store vanskeligheder, hvis det ikke løses i tide. Forsøg på at holde forureningen nede skulle være et af de kollektive goder, en moderne stat sørgede for.

Jeg vil også gerne her understrege, at det i meget liden grad er en lovgivning, der giver plads for partipolitiske hensyn og partipolitisk taktik. Man burde her være i stand til at se på de faktiske forhold, tage dem til efterretning og så søge at løse problemerne i fællesskab uden særinteresser, fordi det ligger helt klart, at giftigheden af de stoffer, der ledes ud i vort grundvand gennem kloak, vandløb og jordoverfladen, er så stor, at vi ikke kan se bort fra kendsgerningerne, lige meget hvad politisk forhold man nu har til statens indgriben og til de fornødne statslige og kommunale investeringer.

Siden lovforslaget blev fremsat sidste år, har jeg haft lejlighed til at arbejde lidt mere med problemet, og der er forskellige spørgsmål, som jeg gerne vil stille ministeren og anmode om, at de tages op til drøftelse i udvalget og senere til redegørelse her i salen.

Når vi ser de uoprettelige skader, der allerede er sket rundt omkring i udlandet — jeg kan nævne Bodensee, Rhinen, de svenske elve — på trods af eksperterts advarsler, men med politisk vedtagelse, det må vi med beklagelse konstatere — hvad har vi så tænkt os at gøre, hvis vort drikkevand ødelægges? Hvor er ansvaret, og hvem skal betale? Hvilke kriterier har man lagt til

[Hanne Reintoff.]

grund for at tillade anvendelsen af kemiske substanser på mark, i have og i industrien, herunder udledningen af disse stoffer i vandløb? Jeg ved godt, at man har dyre eksperimentelle toksicitetsstudier som grundlag, men disse resultater ved vi jo også ikke kan overføres fra dyr til mennesker uden videre.

Dernæst vil jeg gerne spørge, om der er taget hensyn til, at et stofs giftighed kan øges mange gange, hvis det optræder sammen med andre toksiske komponenter, f. eks. øger et stof som DDT sin giftighed betydeligt, hvis det findes sammen med visse andre stoffer, og det er jo netop det, der sker. I vore vandløb udledes ikke ét, men hundredvis af stoffer, fordi der hverken er kontrol, samordning eller planlægning på dette område. Nogle stoffer opdannes endda under processen og antager helt nye former. Det må også slås fast, at disse forskellige også i Danmark anvendte stoffer indgår i naturens kredsløb på en sådan måde, at de vender tilbage til os i koncentreret form. Det hjælper således ikke at konstatere, at koncentrationen af f. eks. DDT eller kviksølv i vandet er lav. Stofferne er nemlig ofte via plankton endt hos de fisk, vi spiser, i store koncentrationer. DDT er påvist hos fisk i meget store mængder, og man har i udlandet, blandt andet i Sverige, set eksempler på kviksølvforgiftninger på denne måde.

Jeg vil gerne vide, om der er foretaget relevante studier på den kroniske toksicitet, herunder evnen til at fremkalde carcinogene egenskaber eller påvirke forplantningsevne hos dyr og mennesker. Har man testet stoffernes indvirkning på fosterudviklingen? Har vi, før vi tillod et eller andet stofs anvendelse, sammenlignet med hele samfundets behov for stoffet på baggrund af den risiko, samfundet samlet tager? Det har vi ikke. Og vil man overveje og planlægge så grundigt i forvejen, at fordel og risiko set fra et samfundssyn vejes op imod hinanden? Vi kommer, eller vi er, i den situation, at vi i liberalismens efterhånden noget misbrugte navn lader private virksomheder fremstille et stof og tjene på det, og så kan samfundet bagefter måske med million- eller milliardbeløb lappe på de skader, der er sket. Jeg vil gerne spørge ministeren: hvordan får vi

dette livsvigtige område under kontrol, så konkurrencemotivet ikke øger skaden yderligere?

Strengt taget: har vi virkelig grundige videnskabelige undersøgelser, der beviser de forskellige giftstoffers fordelagtige virkning i det lange løb? Det har vi, så vidt jeg ved, ikke, og hvis de skulle findes, vil jeg meget gerne have at vide, hvor de er offentligt tilgængelige.

Jeg vil også meget indtrængende anmode om, at de her rejste problemer tages op til grundig overvejelse i udvalget og til besvarelse. At vedtage en lov uden at tage nævnte problemer i betragtning kan komme til at svie meget hårdt til kommende generationer, og det nytter ikke, vi tror, at vi kan skubbe det ud til fjern fremtid. Det kan blive den nok så nære. Det har vi allerede tydelige eksempler på i andre lande og begyndende her i Danmark.

Landbrugsministeren (Peter Larsen): Jeg vil gerne indledningsvis takke ordførerne for tilslutningen til begge lovforslagene, og jeg skal ikke ved denne lejlighed knytte mange kommentarer til de faldne bemærkninger. Jeg mener, at hovedopgaven nu må være at fortsætte det udvalgsarbejde, som blev indledt i foråret, og hvor det var mit indtryk, at man var kommet igennem mange af disse ofte teknisk betonede ting. Der ligger jo et vældig stort forarbejde som grundlag for ikke alene lovforslagets fremsættelse, men også til forklaring af de problemer, der blev rejst i udvalget.

Der er af hr. Juul-Madsen peget på, at lovgivningen vedrørende vandløb har en vis relation til andre parallelle love, herunder landvindingsloven, og jeg bemærkede, uden at jeg skal gå ind i en drøftelse her ved denne lejlighed, med stor tilfredshed, at hr. Juul-Madsen pegede på, at nu må man passe på ikke at give sorteper videre.

Jeg skal som nævnt ikke gå ind i en debat om det — vi får senere lejlighed til på et andet grundlag at drøfte denne sammenhæng — men jeg vil gerne understrege, at de tre love, som man umiddelbart stilles over for, når det drejer sig om disse problemer, landvindingsloven, grundforbedringsloven og vandløbsloven, jo har en meget nøje sammenhæng. De har dog ikke så nøje sammenhæng, at man, som hr. Morten Lange

[Landbrugsministeren.]

pegede på, kunne samordne det til det generelle problem om en miljøbeskyttelse, som blev nævnt heroppefra. Jeg tror, man må gøre sig klart, at spildevandsproblemet, enten det nu drejer sig om spildevandsanlæg eller afledning af spildevand, er så specielt et problem, at det kræver en særlig lovgivning, men dermed være ikke sagt, at jeg undervurderer den sammenhæng, der er med andre problemer af en lignende, men dog lidt anden karakter.

Jeg vil gerne sige over for de bemærkninger, der er fremført fra forskellig side om, at loven ikke er effektiv nok, at det tvivler jeg på er rigtigt. Det er jo ikke sådan, at man med denne lov er i stand til eller skal påbyde disse bestemmelser. Der er jo en rammelov, der foreskriver en lang række hoved- og retsregler til sikkerhed for, at kommunerne er i stand til at gennemføre de fornødne foranstaltninger. Og når der nu bliver peget på, at det jo er et spørgsmål, om der er penge nok, vil jeg gerne pege på, at med de lånemuligheder og rentemuligheder, der er tilvejebragt gennem de seneste måneder, er i hvert fald dette punkt afklaret betydeligt mere og bedre, end det tidligere har været.

Hr. Kjær Rasmussen rejste forskellige problemer, som jeg ikke skal kommentere her ved denne lejlighed. Det er spørgsmål af en sådan karakter, at jeg mener, de hører mere hjemme i anden forbindelse, i forbindelse med spørgsmålet om en mere detaljeret planlægningslovgivning, og jeg skal blot til bemærkningen om, at man burde afskaffe landvæsenskommissionerne, sige, at når man kan fremsætte en sådan udtalelse, tror jeg, det skyldes manglende kendskab til de faktiske forhold.

Til slut den bemærkning til fru Hanne Reintoft, at jeg gerne vil understrege helt klart, at både den kontrol, de danske sundhedsmyndigheder udøver, og det store arbejde, dansk forskning udfører, og endelig for det tredje den effektivitet, hvormed vore giftregler virker, efterlader i hvert fald ikke indtryk af, at der er mangler på disse om-

råder af den karakter, som fru Hanne Reintoft her gav udtryk for.

Morten Lange: Jeg forstod på landbrugsministeren, at han ikke rigtig var sindet at gå ind på tanken om en bedre lovkoordinering, og det kan jeg godt forstå, for ifald det skete, forsvandt vedkommende lovgivningsområde formodentlig fra hans ministerium. Nævnte lov er jo mere og mere et indenrigsministerielt anliggende, og derhen trækker det vel også.

Når jeg tager til genmæle mod landbrugsministerens bemærkninger, er det blot, fordi vi nu foran os har et svensk lovudkast netop til en sådan koordinering; så at sige, at det ej lader sig gøre, er dog næppe rigtigt. Jeg tror ikke alene, det lader sig gøre, jeg tror også, det vil blive bydende og tvingende nødvendigt, hvis vi skal have en fornuftig lovgivning mod alle disse forskellige typer af forureninger, som generer os i det samfund, vi lever i. Så vil jeg forbeholde mig under behandlingen at se, hvordan det skrider frem, men der er ganske meget, der tyder på, at en koordineret lovgivning, der drejer sig om hele forurenings-sagen, er meget tiltrængt, og det er højst sandsynligt, at vi på ny bliver nødt til at tage et initiativ i denne retning her i tinget. Jeg indrømmer, at forslaget til vandløbslov ser ud til på mange måder at være en forbedring, men det er stadig væk kun nogle af tingene, man har kunnet tage op i det, og koordineringen af alle de øvrige, ja, det er overladt til den gode vilje, som sikkert findes, men koordinering ved hjælp af god vilje, det er nu engang en lemfældig form for sikring imod, at der sker ulykker.

Hanne Reintoft: Med de allerede meget alvorlige erfaringer, vi har fra udlandet, håber jeg da ikke, at jeg må forstå landbrugsministerens bemærkning, som om ministeren mener, at de problemer, jeg rejste, er løst, eller at man simpelt hen afviser at undersøge dem nærmere. Jeg tror, eftertiden vil dømme os meget hårdt, hvis vi ikke

[Hanne Reintoff.]

tager fat på dem nu og forsøger at få dem grundigere belyst og forhindre skaderne, og jeg tror, det bliver meget, meget dyrere i den lange ende, hvis ikke det sker.

Kjær Rasmussen: Det er meget kort. Jeg tror, landbrugsministeren misforstod mig. Jeg stod ikke her og slog på stortromme for afskaffelse af landvæsenskommissionerne; jeg bad det udvalg, vi skal have nedsat, undersøge muligheden. I øvrigt kan jeg da lige oplyse, at det ikke er en tanke, som er helt fremmed for f. eks. Købstadforeningen, hvis man læser betænkningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om statsgaranti for obligationslån optaget af Færøernes Realkreditinstitut.

(Lovforslaget (nr. 51) findes i tillæg A. sp. 1117, fremsættelsen i tidenden sp. 745).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Johan Nielsen: Dette forslag til lov om statsgaranti for obligationslån optaget af Færøernes Realkreditinstitut er en videreførelse af en gammel lov, som blev til den 12. marts 1955 med det formål at yde første-prioritetslån til færøske fiskerfartøjer op til 50 pct. af vurderingssummen. Det er en god lov, og jeg tror ikke, jeg siger for meget, når jeg slår fast, at der er ikke mange love, der er lavet i det høje ting, som har haft større betydning for det færøske erhverv end denne lov.

Desværre viste det sig efter nogle års forløb, at de muligheder, som loven indebar, ikke blev udnyttet så meget, men det skyldtes tidernes ugunst; kurstabet blev så stort, at de færøske fiskere, som havde brug for lån, søgte lån i Norge i stedet for, så rammen på 8 mill. kr., som kunne bruges pr. år, blev ikke udnyttet. I 1966 blev den, så vidt jeg husker, så lidet udnyttet, at man kun brugte 1,4 mill. kr., og det var vi lidt ked af af forskellige grunde, men så viste det høje ting og den danske stat sit storsind, så jeg kunne ønske, vi havde nogle fra Portugal her, for at jeg kunne fortælle dem, hvor tolerante danskere er. Den danske stat garanterede for obligationssalget, så færingerne altid kunne låne til parikurs. Det var en meget, meget storslået gestus, og den gør, at loven for fremtiden formentlig vil blive meget mere udnyttet, end den er blevet i den sidste tid.

Når vi betænker, at det færøske fiskerierhverv er under stadig udbygning, kan vi forstå, hvor meget brug der er for en sådan lov. Da loven i sin tid blev til, hørte jeg til blandt de naive, som troede, at man kunne udbygge det færøske fiskerierhverv på én gang; men i dag er det klart, at det ikke bliver gjort på én gang, og at vi næppe nogen sinde bliver færdig med at udbygge det færøske fiskerierhverv. Hertil kommer, at skibene er større og dyrere. Man skal lige i dag i Tórshavn tage imod en af de nyeste hækketrawlere — et skib, som koster henvend en halv snes millioner kroner, så man kan nok forstå, at der bliver brug for et lovforslag som dette. Jeg hilser det med glæde, og jeg kan tilsige socialdemokratiets velvillige behandling af det.

Hans Kjær: Finansministerens lovforslag tilsigter en forlængelse for en ny 5 års periode af den bestående ordning, hvorefter der gives statsgaranti for forrentning og tilbagebetaling af obligationslån, der er optaget af Færøernes Realkreditinstitut.

Jeg kan tilslutte mig hr. Johan Nielsens bemærkninger om instituttets værdi. Siden 1955, da det blev oprettet, har det utvivlsomt haft en overordentlig stor betydning for udbygningen af Færøernes hovederhverv. En fortsat statsgaranti er en nødvendig forudsætning for, at den ordning — som hr. Johan Nielsen også omtalte — der